

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/187/2024
Identifikačné číslo spisu: 6118402594
Dátum vydania rozhodnutia: 26.03.2025
Meno a priezvisko: JUDr. Erika Šobichová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:6118402594.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ C. Y., narodeného X. N. XXXX, H. - S., H. - S. XXX, 2/ Y. Y., narodenej XX. T. XXXX, S. Y., S. Y. XXX, zastúpených advokátom Mgr. Petrom Balážom, Martin, Volgogradská 10964/19, IČO: 42 071 411, proti žalovanej V. Č., narodenej X. Z. XXXX, U. U. - S., T. XXX/XX, zastúpenej advokátom Mgr. Petrom Luptákom, Banská Bystrica, Nám. Š. Moyzesa 3, o zaplatenie 17.090,76 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 24C/22/2019, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 18. mája 2022 č. k. 7Co/9/2022 - 373, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 18. mája 2022 č. k. 7Co/9/2022 - 373 v potvrdzujúcej časti, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku - vo zvyšku žalobu zamietá a v súvisiacom výroku o náhrade trov odvolacieho konania z r u š u j e a vec mu v rozsahu zrušenia v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Martin (ďalej aj „súd prvej inštancie“) zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcom spoločne a nerozdielne sumu 2.441,54 eura s úrokom z omeškania vo výške 5 % zo sumy 868,97 eura od 20. októbra 2018 do zaplatenia, s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy vo výške 1.572,57 eura od 19. augusta 2019 do zaplatenia. Vo zvyšku žalobu zamietol a žalovanej proti žalobcovi spoločne a nerozdielne priznal náhradu trov konania v rozsahu 71 %.

2. Súd prvej inštancie v odôvodnení rozhodnutia poukázal na to, že pôvodne sa žalobcovia domáhali zaplatenia sumy 6.082,77 eura s príslušenstvom, ktorý nárok odôvodňovali tým, že žalovaná ako obhospodarovateľka lesa im ako spoluvlastníkom nevydala podiel na výnose z vyťaženej drevnej hmoty na lesných celkoch R. Š. a M., zapísaných na LV č. XXX a XXX pre obec a katastrálne územie H., LV č. XXX a XXX pre obec U. U. a katastrálne územie S. a na LV č. XXX pre obec a katastrálne územie S. za obdobie od 3. augusta 2015 do 31. decembra 2016. Podaním doručeným súdu dňa 19. augusta 2019 žalobcovia zmenili žalobu jednak, že sa domáhali podielu na výnose z vyťaženej drevnej hmoty na predmetných nehnuteľnostiach aj za ďalšie obdobie, a to od 1. januára 2017 do 31. decembra 2018, a tak žiadali priznať istinu v celkovej výške 17.090,76 eura, a jednak, že pre prípad, ak by súd dospel k záveru, že nie sú spoluvlastníkmi predmetných nehnuteľností, domáhali sa uplatneného nároku aj z

dôvodu, že spoluvlastníci týchto nehnuteľností, ktorí im svoje spoluvlastnícke podiely previedli uzavretými kúpnymi zmluvami, im postúpili svoje pohľadávky na podiel na výnose z vyťaženej drevnej hmoty. Na základe uvedeného uznesením z 3. decembra 2019 č.k. 24C/22/2019-131 pripustil zmenu žaloby, ktorou rozšírili uplatnené právo o výnos za celé obdobie od 3. augusta 2015 do 31. decembra 2018, avšak nepripustil zmenu žaloby, pokiaľ ide o rozhodujúce skutočnosti tvrdené v žalobe. Dôvodom pôvodnej žaloby bola skutočnosť, že žalobcovia sú spoluvlastníkmi predmetných nehnuteľností a preto majú nárok na podiel na výnose z vyťaženej drevnej hmoty, a naopak, zmenou žaloby došlo k uplatneniu ďalšieho žalobného dôvodu na základe zmluvy o postúpení ich spoluvlastníkmi, avšak tieto žalobné dôvody si navzájom výslovne odporujú a výsledky doterajšieho konania o pôvodnej žalobe by nemohli byť podkladom konania o zmene žaloby.

3. V prvom rade súd prvej inštancie pristúpil k riešeniu otázky, či žalobcovia sú spoluvlastníkmi predmetných nehnuteľností. Nestotožnil sa s námietkami žalobcov, že existenciu vlastníckeho práva nemožno skúmať ako predbežnú otázku, naopak, súd uvedenú predbežnú otázku si musí vyriešiť v každom konaní, v ktorom si strany sporu od nich odvodzujú svoje uplatnené právo. Nebolo sporné, že žalobcovia spoluvlastníctvo k daným nehnuteľnostiam mali nadobudnúť dvoma kúpnymi zmluvami, ktoré boli zaevidované Okresným úradom Turčianske Teplice, katastrálny odbor pod sp. zn. V 363/2013 a V 631/2014. Žalovaná ich neplatnosť odôvodňovala tým, že ich predmetom boli spoluvlastnícke podiely len k niektorým pozemkom spoločnej nehnuteľnosti, ktorej súčasťou sú tieto nehnuteľnosti, a naopak, žalobcovia spochybnili, že ide o spoločnú nehnuteľnosť. Z listov vlastníctva vyplýva, že nehnuteľnosti na nich sú zapísané a označené za spoločné nehnuteľnosti, avšak nevyplýva z nich, že jednou spoločnou nehnuteľnosťou by mali byť všetky tieto nehnuteľnosti alebo ktorékoľvek z týchto nehnuteľností zapísané na rôznych listoch vlastníctva. Rozhodnutím Okresného úradu Žilina, odboru opravných prostriedkov pod č. ÚPo 5/2015-Lu zo dňa 6. júla 2015 vyplýva, že rozhodnutie o povolení vkladu kúpnej zmluvy pod V 363/2013 bolo zrušené z dôvodu, že nehnuteľnosti, ktoré sú jej predmetom, sú súčasťou spoločnej nehnuteľnosti spolu s ďalšími nehnuteľnosťami zapísanými na listoch vlastníctva a predmetné rozhodnutie je právoplatné, preto súd musel na ne prihliadať. Žalobcovia na preukázanie skutočností, že nehnuteľnosti zapísané na označených listoch vlastníctva nie sú spoločnou nehnuteľnosťou, neoznačili a nepredložili žiadne dôkazy. Uvedené odôvodnili výlučne skutočnosťou, že na jednotlivých listoch vlastníctva je zapísaný rôzny okruh spoluvlastníkov. Žalobcovia však opomínajú skutočnosť, že súčasťou majetkového základu pozemkového spoločenstva môže byť aj spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnosti a jedna nehnuteľnosť takto môže byť súčasťou majetkového základu viacerých pozemkových spoločenstiev a v takom prípade budú v liste vlastníctva ako spoluvlastníci nehnuteľností zapísané aj iné osoby ako osoby zapísané na inom liste vlastníctva ako spoluvlastníci inej nehnuteľnosti, ktorá je súčasťou majetkového základu pozemkového spoločenstva a spoločnej nehnuteľnosti v celosti. Preto rôzny okruh spoluvlastníkov zapísaných na jednotlivých listoch vlastníctva sám o sebe nepreukazuje skutočnosť, že nejde o spoločnú nehnuteľnosť. Vyššie uvedené rozhodnutie okresného úradu vyriešilo aj danú otázku. Žalobcovia proti predmetnému rozhodnutiu podali správnu žalobu, o ktorej doposiaľ nebolo právoplatne rozhodnuté a konanie o správnej žalobe však samo o sebe nie je dôvodom na spochybnenie právoplatného rozhodnutia príslušného orgánu verejnej moci, ani na prípadné prerušenie konania. Žalobcovia až na pojednávaní 6. mája 2021 namietali, že tvrdená spoločná nehnuteľnosť vôbec nevznikla z dôvodu nedodržania predpísaného postupu na takýto jej vznik, pričom navrhovali za účelom preukázania odročiť pojednávanie a poskytnutie priestoru na označenie a predloženie dôkazov. Uvedené nepovažoval za uplatnené včas, nakoľko žalobcovia ich mohli predložiť už skôr, ak by konali starostlivo so zreteľom na rýchlosť a hospodárnosť konania.

4. Na základe uvedeného dospel súd prvej inštancie k záveru, že nehnuteľnosti zapísané na sporných listoch vlastníctva sú spoločnou nehnuteľnosťou a s poukazom na § 9 ods. 9 zák. č. 97/2013 Z.z. a § 39 Občianskeho zákonníka považuje kúpnu zmluvu pod V 363/2013 za neplatnú, nakoľko predmetom tejto zmluvy neboli spoluvlastnícke podiely všetkých nehnuteľností tvoriacich spoločnú nehnuteľnosť. Naopak, pri kúpnej zmluve V 631/2014 dospel k záveru, že nakoľko jej predmetom síce neboli nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXXX pre obec a katastrálne územie S., predávajúci však nebol spoluvlastníkom týchto nehnuteľností, a preto svoj spoluvlastnícky podiel k týmto nehnuteľnostiam žalobcom previesť ani nemohol. Nestotožnil sa s námietkami žalovanej, že „žalobcovia si mali overiť“, či

predávajúci je spoluvlastníkom nehnuteľností na uvedenom LV. V zmysle uvedeného žalobcovia tak nadobudli spoluvlastnícky podiel vo výške 1/282 k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXX pre obec a katastrálne územie H., LV č. XXX pre katastrálne územie S., obec U. U. a LV č. XXX pre obec a katastrálne územie S., ako aj spoluvlastnícky podiel vo výške 1/564 k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXX pre obec a katastrálne územie H. a LV č. XXX pre obec U. U. a katastrálne územie S..

5. Žalovaná až na pojednávaní 6. mája 2021 namietala, že pred uzavretím predmetných kúpnych zmlúv neboli príslušné spoluvlastnícke podiely ponúknuté ostatným spoluvlastníkom, z ktorého dôvodu kúpne zmluvy sú tiež neplatné. Vo vzťahu k nehnuteľnostiam zapísaných na LV č. XXXX pre obec a k.ú. S. namietala, že predávajúci podľa kúpnej zmluvy V 631/2014 bol ich vlastníkom, avšak v katastri nehnuteľností je ako ich spoluvlastník zapísaný jeho právny predchodca. Ani tieto prostriedky procesného útoku a obrany nepovažoval za uplatnené včas, nakoľko ich žalovaná mohla uplatniť skôr, ak by konala starostlivo, pričom od začiatku namietala, že žalobcovia nie sú spoluvlastníkmi nehnuteľností, čo odôvodňovala výlučne tým, že predmetom zmlúv neboli všetky spoločné nehnuteľnosti.

6. Pasívnu vecnú legitimitáciu žalovanej odôvodnil s poukazom na § 139 ods. 1 a § 511 ods. 1 veta prvá Občianskeho zákonníka, keď ako spoluvlastníčka predmetných nehnuteľností je povinná spoločne a nerozdielne s ostatnými spoluvlastníkmi žalobcom vydať ich podiel ktorejkoľvek z nich. Nie je pritom dôležité, či žalovaná je v príslušnej evidencii zapísaná ako obhospodarovateľka predmetných lesných celkov.

7. Vo vzťahu k výške uplatneného podielu na výnose žalovaná spochybňovala jeho výpočet, avšak uvedené spochybenie ničím neodôvodnila, neuviedla, v čom má byť spôsob jeho výpočtu nesprávny a neuviedla ani inú cenu drevnej hmoty, ktorú malo byť potrebné použiť a aké náklady boli s ťažbou spojené. Na uvedené neoznačila a nepredložila ani žiadne dôkazy. Naopak, žalobcovia od začiatku tvrdili, že žalovaná im neposkytla potrebné podklady pre iný spôsob výpočtu tohto podielu, preto vychádzal z predložených znaleckých posudkov, z ktorých vyplýva, že za obdobie od 3. augusta 2015 do 31. decembra 2016 predstavoval podiel na výnose z vyťaženej drevnej hmoty vo vzťahu k spoluvlastníckemu podielu nadobudnutého žalobcami zmluvou V 631/2014 za obdobie od 3. augusta 2015 do 31. decembra 2016 v sume 868,97 eura a za obdobie od 1. januára 2017 do 31. decembra 2018 v sume 1.572,57 eura. V tejto časti žalobe žalobcov vyhovel a rovnako s poukazom na § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka a § 3 ods. 1 nariadenia Vlády SR č. 87/1995 Z.z. spolu s nárokom na zaplatenie žalovanej sumy priznal žalobcom aj nárok na zaplatenie úroku z omeškania, ako si ho uplatnili. O trovách konania rozhodol s poukazom na § 255 ods. 1, 2 CSP, keď žalovaná mala vo veci čiastočný úspech 85,7 %, žalobcovia mali úspech 14,3 %, a teda žalovaná mala čistý úspech 71,4 %.

8. Na odvolanie žalobcov i žalovanej Krajský súd v Žiline (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Odvolací súd poukázal na to, že prvoradou námietkou žalobcov bolo, že súd prvej inštancie nesprávne postupoval, keď nepripustil zmenu žaloby, čo do rozšírenia skutkového základu nároku. Podľa § 132 ods. 1, 2 CSP v žalobe sa okrem všeobecných náležitostí podania uvedie označenie, strán, pravdivé a úplné opísanie rozhodujúcich skutočností, označenie dôkazov na ich preukázanie a žalobný návrh. Opísanie rozhodujúcich skutočností nemožno nahradiť odkazom na označené dôkazy. Z uvedeného vyplýva, že žaloba musí obsahovať nielen presné údaje o tom, čoho sa žalobca domáha, ale tiež na ako skutkovom základe uplatňuje svoj nárok. Nie je povinný podať právnu charakteristiku uplatňovaného nároku, ale je povinný pravdivo a úplne opísať skutočnosti, z ktorých taký nárok jednoznačne vyplýva. Jedine žalobca určuje predmet konania, ku ktorému vymedzeniu patrí aj označenie základu nároku. Vyčerpávajúce opísanie rozhodujúcich skutočností už v žalobe je požadované zákonom, aby súd mohol od samého začiatku konania usmerniť jeho priebeh v súlade s požiadavkou procesnej hospodárnosti. Opísanie rozhodujúcich okolností musí jednoznačne individualizovať uplatnený nárok. Žalobcovia v žalobe uplatnili svoj nárok odôvodňujúc, že sú podielovými spoluvlastníkmi sporných nehnuteľností a v návrhu na pripustenie zmeny návrhu okrem tvrdenia, že sú podielovými spoluvlastníkmi, v prípade posúdenia ich nadobúdacích titulov ako neplatných, tvrdili, že ich nárok je daný eventuálne na základe zmluvy o postúpení zo strany ich

právných predchodcov. Uvedené nie je možné považovať za jednoznačne individualizovaný uplatnený nárok, preto v tejto časti je odvolacia námietka žalobcov neopodstatnená. Nemožno uplatňovaný nárok odôvodňovať určitými okolnosťami, ktoré ak sa v konaní nepreukážu, tak eventuálne nárok odôvodniť inými skutkovými okolnosťami.

8.1. Ďalej žalobcovia namietali, že v danom prípade sa nejedná o spoločné nehnuteľnosti v zmysle zák. č. 97/2013 Z.z., a za účelom preukázania tohto tvrdenia žiadali poskytnúť ďalšiu procesnú lehotu na označenie dôkazov, nakoľko až pri predbežnom právnom posúdení na pojednávaní sa dozvedeli, ako súd vec posudzuje. V tejto súvislosti odvolací súd považuje za nutné poukázať, že žalovaná počas celého konania namieta neplatnosť kúpnych zmlúv práve z dôvodu, že sa jedná o spoločné nehnuteľnosti, a preto predmetom prevodu musia byť všetky nehnuteľnosti, ktoré tvoria spoločnú nehnuteľnosť. Že sa má jednáť o spoločné nehnuteľnosti žalobcovia nadobudli vedomosť už počas správneho konania, kedy bolo zrušené vkladové konanie na kúpnu zmluvu V 363/2013. Rovnako z pripojených listov vlastníctva vyplýva, že predmetné nehnuteľnosti sú označené ako spoločná nehnuteľnosť. Podľa § 70 ods. 1 zák. č. 162/1995 Z.z. údaje katastra uvedené v § 7 sú hodnoverné, ak sa nepreukáže opak. Napriek tomu žalobcovia počas celého konania neoznačili a nepredložili žiadne dôkazy na preukázanie opaku. Až na pojednávaní pred súdom prvej inštancie navrhli oboznámiť notársku zápisnicu č. N 74/2007 (Nz 19280/2007), na podklade ktorej malo dôjsť k vytvoreniu spoločnej nehnuteľnosti, pričom nemal byť dodržaný procesný postup na takýto vznik. Žalobcovia predmetnú notársku zápisnicu súdu nepredložili. Odvolací súd je toho názoru, že súd prvej inštancie správne uplatnil sudcovskú koncentráciu. Priestor na navrhovanie, označovanie, či predkladanie relevantných dôkazov mali žalobcovia už v rámci žaloby, ako aj v rámci vytvoreného procesného režimu v súlade s § 167 CSP, keď reflektovali na písomné vyjadrenie žalovanej. Ak by návrhu žalobcov na poskytnutie lehoty bolo vyhovené, vyžadovalo by to nariadenie ďalšieho pojednávania a vykonanie ďalších úkonov súdu. Možno dospieť k záveru, že žalobcovia, ak by konali starostlivo, mohli predložiť dôkazy na preukázanie svojich skutkových tvrdení už skôr. Žalobcom bol poskytnutý dostatočný časový priestor na predloženie všetkých dôkazov, a to z titulu, že už vo vyjadrení žalovanej k žalobe bola spochybňovaná platnosť kúpnych zmlúv s ohľadom na to, že sa jedná o spoločné nehnuteľnosti. Pre neaktívny prístup v spore jednej sporovej strany nemožno zvyšovať trovy konania sporovej strany druhej a tiež spôsobovať prietahy v konaní. Napokon, žalobcovia na pojednávaní v súvislosti s návrhom na poskytnutie lehoty na označenie dôkazov, ani nekonkretizovali (okrem notárskej zápisnice) o aké dôkazy sa má jednáť.

8.2. Tvrdenie žalobcov, že sa nejedná o spoločné nehnuteľnosti, nakoľko nie je na nich rovnaký okruh spoluvlastníkov neobstojí. S uvedenou argumentáciou sa súd prvej inštancie vyrovnal v bode 18. odôvodnenia napadnutého rozsudku a odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že na LV č. XXX (č. l. 210) a na LV č. XXX kat. úz. H. je v časti „iné údaje“ poznačené pod R 87/2016, že nehnuteľnosti kat. úz. H.Š. zapísané na LV č. XXX v 1; XXX - v 1/3; XXX; XXX; XXX v kat. úz. S. na LV č. XXXX; v kat. úz. N. na LV č. XXX; v kat. úz. M. na LV č. XXX; XXX; XXX, v kat. úz. G. C. na LV č. XXXX; XXXX tvoria spoločnú nehnuteľnosť spoločenstva - Urbárska obec Rudno, Pozemkové spoločenstvo, IČO: 00626228. Z uvedeného je jednoznačne zrejmé, že nemôže byť rovnaký okruh spoluvlastníkov, keď nehnuteľnosti evidované na LV č. XXX a č. XXX tvoria spoločné nehnuteľnosti spoločenstva - Urbárska obec Rudno, Pozemkové spoločenstvo, IČO: 00626228 len čiastočne, a to v prípade LV č. XXX v 1-ci a LV č. XXX v 1/3-ne a vo zvyšnej časti nemusí byť rovnaký okruh spoluvlastníkov.

8.3. Rozhodnutím Okresného úradu Žilina, odboru opravných prostriedkov č. UPo5/2015-Lu zo dňa 6. júla 2015 bolo zrušené rozhodnutie Okresného úradu Turčianske Teplice, katastrálneho odboru, o povolení vkladu kúpnej zmluvy do katastra nehnuteľností vedenej pod sp. zn. V 363/2013, a to z dôvodu, že nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom zmluvy sú súčasťou spoločnej nehnuteľnosti spolu s ďalšími nehnuteľnosťami, ktoré neboli predmetom zmluvy. Z uvedeného je zrejmé, že kúpna zmluva medzi žalobcami ako kupujúcimi a V. V. C. ako predávajúcim (prípadne jeho právny nástupcami D. C., I. C. a V. C.) nenadobudla vecno-právne účinky a žalobcovia nie sú evidovaní ako podieloví spoluvlastníci na listoch vlastníctva. Z dôvodu zrušenia vkladového konania (nakoľko neboli predmetom všetky nehnuteľnosti tvoriace spoločnú nehnuteľnosť a žalobcovia nepreukázali opak), je predmetná zmluva absolútne neplatná podľa § 39 Občianskeho zákonníka, nakoľko odporuje zákonu č. 97/2013 Z.z., konkrétne § 9 ods. 9. Teda v tejto časti nepreukázali aktívnu vecnú legitimitáciu.

8.4. Žalobcovia na pojednávaní pred súdom prvej inštancie navrhovali zistiť štádium konania na

krajskom súde o žalobe pre nezákonnosť rozhodnutia, ktorým bol zrušený vklad do katastra nehnuteľností a následne prípadne prerušiť konanie, a to bez bližšieho označenia konania v správnom súdnictve. Súd prvej inštancie dopytoval Krajský súd Bratislava (č. l. 166) o oznámenie stavu konania o žalobe na preskúmanie rozhodnutia, a z odpovede z 9. marca 2021 vyplýva, že vec sa vedie pod sp. zn. 2S/141/2020 a konanie nie je právoplatne skončené. Tým, že samotní žalobcovia iniciovali žalobu o preskúmanie rozhodnutia, ktorým bolo zrušené rozhodnutie o vklade kúpnej zmluvy, sú účastníkmi tohto správneho konania, musia mať vedomosť v akom štádiu vybavenia sa vec nachádza a navyše z oznámenia Krajského súdu Bratislava vyplýva, že sa má jednáť o konanie vedené pod sp. zn. 2S/141/2020 a žalobcovia v odvolaní udávali, že navrhli prerušiť konanie do právoplatného skončenia konania vedenom na Krajskom súde v Bratislave, aktuálne vedené pod sp. zn. 2S/13/2018. Teda žalobcovia nepredniesli konkrétny návrh na prerušenie konania pred súdom prvej inštancie, do právoplatnosti skončenia ktorého konania a pred ktorým súdom navrhujú predmetné konanie prerušiť. Navyše žalobcovia nepreukázali, že by bola odložená vykonateľnosť právoplatného rozhodnutia, ktorým bolo zrušené rozhodnutie o povolení vkladu kúpnej zmluvy, prípadne, že by uvedené rozhodnutie bolo zrušené.

8.5. Podľa § 217 ods. 1 CSP pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia a takto zisteným skutkovým stavom je odvolací súd viazaný (§ 383 CSP). Žalobcovia v replike poukazovali na rozsudok Okresného súdu Martin sp. zn. 17C/3/2021 zo dňa 12. augusta 2021, ktorým súd určil, že žalobcovia sú vlastníkami podielov získaných zmluvou zo dňa 6. mája 2013 (ktorej vklad bol zrušený - viď vyššie). Z pripojeného rozsudku Okresného súdu Martin č. k. 17C/3/2021-54 zo dňa 12. augusta 2021 (č. l. 346) vyplýva, že skutočne rozsudkom pre uznanie bolo určené, že žalobcovia sú vlastníkami nehnuteľností na LV č. XXX kat. úz. H. v podiele 1/47, LV č. XXX, kat. úz. S. v podiele 1/47, LV č. XXX, kat. úz. S. v podiele 1/47, LV č. XXX v kat. úz. M. v podiele 1/47 a LV č. XXX v kat. úz. S. v podiele 1/94. V odôvodnení sa konštatuje, že sa jedná o rozsudok pre uznanie podľa § 282 CSP a z odôvodnenia nevyplýva, že sa súd v tomto konaní zaoberal platnosťou právneho úkonu - kúpnej zmluvy z 5. júna 2013. V preskúmvanej veci mal súd prvej inštancie preukázané, že v čase jeho rozhodovania na listoch vlastníctva ako spoluvlastník bol zapísaný V. V. C., nar. XX. Z. XXXX, a preto žalobcovia ani týmto nepreukázali, že boli podielovými spoluvlastníkmi daných nehnuteľností v období, za ktoré žiadajú priznať nárok v predmetnej veci. Zároveň je nutné konštatovať, že v čase rozhodovania preskúmvanej veci žalobcovia mali vedomosť o tom, že vec o určenie vlastníctva prebieha v konaní pod sp. zn. 17C/3/2021, napriek tomu súd prvej inštancie na pojednávaní dňa 6. mája 2021 o tejto skutočnosti neinformovali. Žalovaná v duplike namietala voči rozsudku pre uznanie, s tým že bude uplatňovať dostupné prostriedky pre dosiahnutie nápravy. Vychádzajúc z vyššie konštatovaného odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil podľa § 387 ods. 1 CSP spolu so závislým výrokom o nároku na náhradu trov konania. O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté s poukazom na § 396 ods. 1 CSP aplikujúc § 255 ods. 2 CSP, keď žalobcovia mali úspech v konaní v rozsahu 14,30 %, žalovaná v rozsahu 85,70 %, a preto čistý úspech žalovanej činí 71,40 %. Preto žalovanej voči žalobcom priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 71,40 %.

9. Proti tomuto rozsudku v rozsahu oboch jeho výrokov podali žalobcovia dovolanie. Dovolanie podali z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Za vadný a nezákonný považovali žalobcovia najmä postup odvolacieho súdu v rámci, ktorého sa odklonil od svojho skoršieho predbežného právneho posúdenia/názoru vysloveného v uznesení č. k. 10Co/20/2020 z 27. februára 2020 v zmysle, ktorého mal súd prvej inštancie pripustiť zmenu/rozšírenie žaloby o nové skutkové tvrdenia a dôkazy učinenu podaním žalobcov zo dňa 19. augusta 2019. Týmto postupom odvolací súd odobril nezákonný postup prvostupňového súdu, ktorý uvedenú zmenu žaloby v konaní 24C/22/2019 nepripustil, pritom svoje rozhodnutia najmä zmenu právneho posúdenia otázky prípustnosti tejto zmeny žaloby odvolací súd v podstate vôbec neodôvodnil. Rozsudok krajského súdu, rozsudok okresného súdu a konanie, ktoré im predchádzalo vykazujú:

- vadu ničím neodôvodneného nepripustenia zmeny žaloby ako jedného zo základných procesných úkonov garantovaných v CSP v § 123 a § 139, čím bolo žalobcom odňaté právo konať pred súdom,
- vadu nedostatočného a v dôsledku toho zmätočného a nepreskúmateľného rozhodnutia, kedy odvolací súd nedostatočne odôvodnil svoj odklon od skoršieho právneho názoru vysloveného v tej istej veci o potrebe pripustiť zmenu žaloby zo dňa 19. augusta 2019,

- odklon od ustáleného názoru dovolacieho súdu vysloveného Najvyšším súdom SR okrem iného aj v konaní uznesením č. k. 1Co/37/1995 zo dňa 28. septembra 1995 (R 45/1996) v otázke prípustnosti zmeny žaloby.

9.1. V dovolaní poukázali na stručnú genézu sporu. Žalobcovia uvádzajú, že prvostupňový súd primárne pochybil tým, že nepripustil zmenu žaloby, čo do rozšírenia skutkového základu nároku. Následne na tomto nesprávnom rozhodnutí založil svoje rozhodnutie, v ktorom argumentuje nedostatkom aktívnej vecnej legitímácie na strane žalobcov. Tým v zmysle jeho posúdenia svedčí vlastnícke právo, a teda nárok na vyplatenie podielu na ťažbe iba v časti. Prvostupňový súd nemal žiadny dôvod nepripustiť zmenu žaloby, čo naznačil aj odvolací súd v uznesení č. k. 10Co/20/2020 zo dňa 27. februára 2020. K zmene žaloby došlo pred prvým pojednávaním vo veci. Skutkovo sa nejednalo o žiadnu zložitú zmenu, resp. rozšírenie žaloby. Žalobcovia pre prípad, že by súd posúdil, že nie sú vlastníkami lesných pozemkov v dôsledku neplatne uzatvorenej kúpnej zmluvy, svoj nárok opreli o zmluvy o postúpení pohľadávok, ktoré do spisu doložili. Nepripustenie rozšírenia skutkového základu o jednoduché tvrdenia predložené listinnými dôkazmi, ku ktorému navyše došlo pred prvým pojednávaním s následným zamietnutím podstatnej časti žaloby, s poukazom na neunesenie dôkazného bremena ohľadom aktívnej vecnej legitímácie, je jednoznačným odopretím spravodlivosti a naplnením dovolacieho dôvodu, resp. odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP. Preto žalobcovia podali odvolanie, ktoré odôvodnili nesprávnym právnym posúdením otázky existencie vlastníckeho práva žalobcov, nadobudnutého kúpnu zmluvou zo dňa 5. júna 2013 ako aj nesprávnym postupom súdu, ktorým im bola odňatá možnosť konať a to nepripustením zmeny žaloby zo dňa 19. augusta 2019. Krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu, čím nevyhovел ani odvolaniu žalobcov ani odvolaniu žalovanej. V otázke platnosti kúpnej zmluvy zo dňa 5. júna 2011 sa priklonil k právnemu názoru prvostupňového súdu a posúdil ju ako neplatnú a v otázke nepripustenia zmeny žaloby len stručne uviedol dôvody v bode 20. odôvodnenia.

9.2. Dovolacia argumentácia žalobcov: k povahe podania zo dňa 19. augusta 2019 a k otázke prípustnosti zmeny žaloby, ktorú toto podanie predstavovalo. Žalobcovia formulovali zmenu žaloby zo dňa 19. augusta 2019 ako úkon urobený z opatrnosti. Urobili tak pre prípad, že súd po právnej stránke skutkový stav opísaný v žalobe posúdi tak, že nárok žalobcov nie je daný z dôvodu neplatnej kúpnej zmluvy, o ktorú opierali vznik svojho vlastníckeho práva k lesným pozemkom. Rovnako z opatrnosti uzatvorili s právnymi nástupcami pôvodného predávajúceho zmluvy o postúpení pohľadávok na podiel na ťažbe drevnej hmoty z lesných pozemkov, ktoré riadne a včas doložili súdu. Žalobcom nie je zrejmé, v čom mali rozšírením žaloby o nové skutočnosti konať v rozpore so zákonom. V odôvodnení odvolací súd uviedol, že nárok žalobcov nebol podľa neho dostatočne individualizovaný. Podľa názoru žalobcov tento nárok bol individualizovaný dostatočne. Žalobcovia žalobu aj jej zmenu odôvodnili skutočnosťami, ktoré nemôžu súčasne vyvolávať právny následok vzniku žalovaného nároku. To znamená, že ak je platná kúpna zmluva, je neplatná zmluva o postúpení pohľadávok a naopak, ak je kúpna zmluva neplatným právnym úkonom, tak zmluva o postúpení pohľadávok je platná. Táto zmena žaloby sa výšky žalovaného nároku ani dokazovania iných skutočností okrem titulu jeho nadobudnutia nijako nedotkla. Žalobcovia v zmene žaloby len opísali ďalšie skutočnosti, ktoré nastali popri uzatváraní kúpnej zmluvy zo dňa 5. júna 2013 a ktoré pre prípad jej neplatnosti odôvodňujú ich nárok. Odvolací súd postup žalobcov vyhodnotil ako uplatnenia dvoch rôznych nárokov s čím žalobcovia nie sú stotožnení. Napriek tomu, však žiadny právny predpis nezakazuje, aby si žalobca uplatnil žalobou súčasne dva a viac nárokov.

9.3. Vo vzťahu k odôvodneniu odvolacieho súdu, ktorý uviedol, že nemožno uplatňovaný nárok odôvodňovať určitými okolnosťami, ktoré ak sa v konaní nepreukážu, tak eventuálne nárok odôvodniť inými skutkovými okolnosťami, uviedol, že takto žalobcovia žalobu vôbec nekoncepovali. Týmto procesnými úkonmi uplatnili postupne dva nároky v prevažnej časti založené na tých istých skutkových okolnostiach, pričom žiadali, aby súd pre prípad určitého právneho posúdenia vyhovel žalobe na skutkovom základe, že sú vlastníkami a pre prípad iného právneho posúdenia, že sú nositeľmi žalovaného práva na základe zmluvy o postúpení pohľadávok. K obidvom skutkovým okolnostiam totiž došlo a žalobcovia uzatvorením kúpnej zmluvy, ako aj uzatvorením zmluvy o postúpení pohľadávok predložili súdu dostatočné dôkazy. Problém bol len v tom, že nevedeli ako tieto dva rozdielne právne úkony posúdi po právnej stránke.

9.4. Svoj nárok odôvodňovali žalobcovia všetkými nimi tvrdenými skutkovými okolnosťami, vrátane uzatvorených zmlúv o postúpení pohľadávok. Odvolací súd v rozsudku uviedol, že žalobca už v žalobe

je povinný vyčerpávajúcim spôsobom opísať rozhodujúce skutočnosti a že nemá právo v rámci konania nijako modifikovať obsah žaloby v reakcii na argumentáciu žalovaného, alebo právny názor súdu. Má sa držať skutočností uvedených v žalobe a tieto nesmie počas konania meniť ani rozširovať. Takýto názor nemá oporu v rozhodovacej praxi súdov všetkých inštancií a zároveň je v priamom rozpore so znením § 139 a § 140 CSP. Poukázali na § 143 CSP, podľa ktorého súd nepripustí zmenu žaloby, iba ak by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenej žalobe, alebo na konanie by bol vecne alebo kauzálne príslušný súd.

9.5. Podľa žalobcov, zmena žaloby žalobcov zo dňa 19. augusta 2019 nepredstavovala ani jeden z týchto prípadov. Žalobcovia navrhli rozšírenie žaloby, ktoré veľmi úzko súviselo s pôvodne žalovaným nárokom, pretože sa týkalo tých istých účastníkov a s výnimkou právneho posúdenia, resp. právneho titulu vzniku nároku aj tých istých skutočností podmieňujúcich jeho vznik (ťažba drevnej hmoty žalovanej na určitom mieste v určitom čase a v určitom rozsahu, nevyplatenie podielu na ťažbe žalobcom, ani ich právnym predchodcom). Napriek tomu odvolací súd nevzhladol v postupe prvostupňového súdu, ktorý nepripustil takúto zmenu žaloby, žiadne pochybenie.

9.6. Žalobcovia poukázali v odvolaní, že nepripustením zmeny žaloby súd odmietol konať vo veci. Odňal im tak právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivý proces aj s poukazom na čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky. Vo veci nepripustenia zmeny žaloby nie je možné v zmysle CSP podať odvolanie. Keďže však prvostupňový súd prerušil konanie, žalobcovia sa bránili proti takémuto postupu a odvolací súd v zrušujúcom rozhodnutí predbežne posúdil zmenu žaloby zo dňa 19. augusta 2019 tak, že táto mala byť pripustená. Následne v rozpore s § 391 ods. 2 CSP, zmena žaloby prvostupňovým súdom pripustená nebola, napriek záväznému právnemu názoru odvolacieho súdu táto pripustená nebola a žaloba v prevažnej časti bola zamietnutá. Odvolací súd na odvolanie žalobcov zmenil svoj skorší právny názor a v rozsudku uviedol, že prvostupňový súd správne nepripustil zmenu žaloby. Urobil tak v čase, keď nárok žalobcov uplatnený žalobou a jej zmenou je už premlčaný. Týmto postupom konal presne tak ako podľa rozhodnutia Ústavného súdu SR I. ÚS 472/2014 súdy konať nemajú. Aj v tomto smere konal odvolací súd v rozpore so zákonom, resp. výkladom obsahu práva na súdnu ochranu. Ak prvostupňový súd a neskôr aj odvolací súd považovali zmenu žaloby za nezlučiteľnú s pôvodným predmetom žaloby, mali uplatniť postup podľa § 166 ods. 2 CSP, predmetný nárok vylúčiť na samostatné konanie. Takýto postup je aj v rozpore s čl. 2 ods. 2 CSP, t. j. so zásadou legitímnych očakávaní a princípom právnej istoty.

9.7. Žalobcovia osobitne poukázali na odklon odvolacieho súdu od skoršieho rozhodnutia vysloveného v uznesení č. k. 10Co/20/2020 zo dňa 27. februára 2020. Žalobcovia sa spravovali predbežným právnym názorom vysloveným počas prvostupňového konania. Keďže nemohli napadnúť nepripustenie zmeny žaloby samostatným odvolaním a zároveň nedošlo ani k vylúčeniu nároku na samostatné konanie, napadli túto vadu až v odvolacom konaní vo veci samej. Odvolací súd však ani po neodôvodnenej radikálnej zmene svojho vlastného predbežného právneho názoru nevzhladol žiadnu vadu. Bolo by žiadúce, aby odvolací súd podrobne a starostlivo vyargumentoval, prečo náhle posúdil zmenu žaloby tak, že ním nemala byť pripustená. Rozsudok krajského súdu je možné označiť za prekvapivé rozhodnutie.

9.8. Vo vzťahu k odôvodneniu odvolacieho rozsudku žalobcovia zhrnuli: K nosnej časti odvolania žalobcov, ktorou je nepripustenie zmeny žaloby, zaujal odvolací súd stanovisko len v bode 20. svojho rozhodnutia. Odvolací súd sa nezaoberal posúdením zmeny žaloby zo dňa 19. augusta 2019 z hľadiska jej posúdenia podľa § 139 a nasl. CSP. Respektíve ak mal za to, že išlo o tak rozsiahly nový nárok, že o ňom nebolo možné konať v tomto konaní, tak aj z hľadiska § 166 CSP nezdôvodnil, prečo považuje nárok žalobcov za nedostatočne individualizovaný a v čom konkrétne vidí prekážku jeho posúdenia. Vo veci nepripustenia zmeny žaloby nie je prípustné samostatné odvolanie, preto bolo namieste, aby odvolací súd zjavne prekvapujúce rozhodnutie odkláňajúce sa od jeho doterajšieho názoru kvalitatívne zdôvodnil. Aj uvedený nedostatok napĺňa vady podľa § 420 písm. f) CSP.

9.9. Žalobcovia poukázali na to, že procesný postup odvolacieho súdu ako aj súdu prevej inštancie, ktorým tieto súdy nepripustili v okolnostiach daného prípadu zmenu žaloby, spočívajúcu v nových skutkových tvrdeniach a dôkazoch (o uzavretých zmluvách o postúpení pohľadávok), je zaťažený nesprávnym právnym posúdením, pričom predstavuje odklon od ustáleného názoru odvolacieho súdu vysloveného Najvyšším súdom SR, okrem iného aj v konaní pod sp. zn. 1Co/35/1995 zo dňa 28. septembra 1995 (R 45/1996), podľa ktorého súd nepripustí zmenu žaloby z dôvodov podľa § 143 ods. 1

OSP, pôvodne § 95 ods. 2, prvá veta O.s.p., len vtedy, ak v čase zmeny žaloby už bolo vykonané dokazovanie, ktoré by nemohlo byť podkladom pre konanie o zmenenej žalobe. V danom prípade žalobcovia navrhli predmetnú zmenu žaloby vykonanú v štádiu výrazne predchádzajúcim prvému meritórnemu pojednávaniu súdu, resp. pred vykonaním akéhokoľvek dokazovania. S ohľadom na vyššie uvedené mal odvolací súd posúdiť vec správne tak, že rozsudok okresného súdu mal zrušiť z dôvodu nesprávneho procesného postupu súdu prvej inštancie spočívajúceho v nezákonom nepripustení zmeny žaloby navrhovanom žalobcom.

10. Vzhľadom na uvedené navrhli, aby rozsudok odvolacieho súdu bol zrušený a vec vrátená na konanie súdu prvej inštancie s príkazom pripustiť zmenu žaloby zo dňa 19. augusta 2019 a o takto zmenenej žalobe znova konať. Zároveň žiadali nahradiť trovy dovolacieho konania.

11. K dovolaniu podala žalovaná písomné vyjadrenie. Podané dovolanie považovala za neprípustné. Žalovaná mala za to, že pokiaľ súd prvej inštancie svojim uznesením č. k. 24C/22/2019 zo dňa 3. decembra 2019 rozhodol tak, že nepripustil zmenu žaloby rozhodol správne a zákonne, pričom svoje rozhodnutie logicky a veľmi presvedčivo odôvodnil. Pre úplnosť dodala, že po nepripustení zmeny žaloby žalobcom nič nebránilo v tom, aby si svoj nárok na základe nových podstatných skutkových tvrdení uplatnili na súde osobitnou žalobou. Čo sa týka nedostatočného a nepreskúmateľného rozhodnutia žalovaná uviedla, že krajský súd v zrušujúcom uznesení č. k. 10C/20/2020 v bode 11. uviedol, že predmetom napadnutého uznesenia nie je rozhodnutie o zmene žaloby, preto odvolací súd dotknutú súvislosť bezprostredne vecne neposudzoval. V záujme komplexnosti uviedol, že ak domáhanie sa súdnej ochrany v prejednávanom prípade smeruje k vyplateniu náhrady za vyťaženú drevnú hmotu a nárokujúci subjekt subsidiárne vymedzí skutkový základ tak, aby bolo možné sa zaoberať podstatou sporovej veci, nie je žiadúce takúto zmenu nepripúšťať osobitne, ak bola vykonaná v štádiu výrazne predchádzajúcim, prvému meritórnemu pojednávaniu súdu. Žalovaná zdôraznila, že zmenu žaloby vecne neposudzoval odvolací súd. Odvolací súd žiadny záväzný právny názor vo vzťahu k zmene žaloby vysloviť ani nemohol a žiadny záväzný právny názor k zmene žaloby ani nevyslovil.

12. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) uznesením z 20. marca 2024 sp. zn. 1Cdo/33/2023 dovolanie žalobcov z dôvodu jeho neprípustnosti v časti namietanej procesnej vady podľa § 420 písm. f) CSP a aj v časti namietaného nesprávneho právneho posúdenia poukazom na § 421 ods. 1 písm. a) CSP podľa § 447 písm. c) a f) CSP odmietol.

13. Proti predmetnému uzneseniu podali dovoľatelia ústavnú sťažnosť.

14. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „Ústavný súd“) vyhovel ústavnej sťažnosti nálezom sp. zn. III. ÚS 423/2024 - 47 z 21. novembra 2024 (ďalej aj „zrušujúce uznesenie“ alebo „zrušujúci nález“), ktorým zrušil uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/33/2023 z 20. marca 2024 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

14.1. Ústavný súd v odôvodnení nálezu uviedol, „že zmena žaloby sťažovateľov obsahovala dva rozdielne prvky. Na strane jednej vo vzťahu k už uplatnenému nároku na zaplatenie 6 082,77 eur sťažovatelia doplnili svoje skutkové tvrdenia. V pôvodnej žalobe svoj nárok vyvodili z tvrdenia o spoluvlastníctve pozemkov. V zmenenej žalobe v nadväznosti na vyjadrenie žalovanej žalobu doplnili o eventuálne tvrdenie o tom, že im pohľadávka proti žalovanej bola postúpená. Druhou zložkou zmeny žaloby bolo uplatnenie dovtedy neuplatneného obdobného nároku na zaplatenie 11 007,99 eur za iné, neskoršie obdobie, ktoré bolo zdôvodnené eventuálnymi tvrdeniami vo vzťahu k aktívnej vecnej legitímácii uplatneného nároku. Sťažovatelia si tento nárok uplatnili tak, že tvrdili, že sú spoluvlastníci pozemkov, a eventuálne, teda ak súd dôjde k záveru, že nie sú spoluvlastníci, tým, že pohľadávka im bola postúpená.

14.2. Otázkou posúdenia dôvodnosti ústavnej sťažnosti však nie je to, či bol správny záver okresného a krajského súdu o nepripustení zmeny žaloby, ale to, či takýto procesný postup oboch súdov viedol k porušeniu procesných práv sťažovateľov v miere porušenia ich práva na spravodlivý proces. Pri posúdení tejto otázky najvyšší súd vychádzal z nesprávneho východiska, podľa ktorého odvolaním nemožno napadnúť správnosť úvahy o nepripustení zmeny žaloby, keďže odvolanie proti takémuto

uzneseniu nie je prípustné. Tak tomu nie je. Podľa § 365 ods. 2 CSP odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v § 365 ods. 1 CSP, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej. Treba poznamenať, že podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP odvolanie možno odôvodniť aj tým, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Úvaha okresného súdu o nepripustení zmeny žaloby preto môže byť predmetom odvolacieho a následne aj dovolacieho prieskumu. Podmienkou je, že rozhodnutie o zmene žaloby mohlo mať vplyv na rozhodnutie vo veci samej tak, ako tomu bolo vo veci sťažovateľov, keď nemožno vylúčiť, že posúdenie ich eventuálneho tvrdenia mohlo viesť k záveru o dôvodnosti ich inak v časti zamietnutej žaloby. Východiská rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré viedli k odmietnutiu dovolania sťažovateľov, sú tak zjavne nesprávne, a preto v rozpore s ich ústavnými právami na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie. Je tomu tak preto, že najvyšší súd pri svojich úvahách vychádzal z rozhodnutia R 52/2012, ktoré bolo prijaté v období účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, ktorý neobsahoval konštrukcie obsiahnuté v § 365 ods. 2 a § 389 ods. 2 CSP.

14.3. To platí o to viac, že rozhodnutie okresného súdu o nepripustení zmeny žaloby viedlo k tomu, že žaloba bola zamietnutá aj v tej časti, v ktorej sťažovatelia od žalovanej po čiastočnom pripustení zmeny žaloby, teda od počiatku uplatnenia svojho nároku, žiadali zaplatiť 11 007,99 eur primárne na základe tvrdenia, že sú spoluvlastníci pozemkov, a ak by to nebolo preukázané, eventuálne na základe tvrdenia o postúpení pohľadávky. Sťažovatelia si takto od začiatku tento nárok (11 007,99 eur) uplatnili eventuálnymi tvrdeniami a tým, že sa okresný súd čiastočným nepripustením zmeny žaloby odmietol druhým eventuálnym tvrdením zaoberať, nerozhodol o uplatnenom práve sťažovateľov na zaplatenie 11 007,99 eur v celom skutkovom a právnom rozsahu, v akom ho sťažovatelia považovali za daný. V dôsledku čiastočného nepripustenia zmeny žaloby tak došlo k odmietnutiu posúdenia všetkých sťažovateľmi tvrdných skutočností, z ktorých bolo možné dospieť k (ne)dôvodnosti ich žaloby o zaplatenie 11 007,99 eur. Popísané skutkové a právne okolnosti teda relevantným spôsobom nastoľovali otázku, či postup okresného súdu spočívajúci v čiastočnom nepripustení zmeny žaloby predstavoval nesprávny procesný postup znemožňujúci sťažovateľom uskutočňovanie ich procesných práv v miere porušujúcej ich právo na spravodlivý proces. Základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu i ich právo na spravodlivé súdne konanie preto od najvyššieho súdu vyžadovali meritórnu odpoveď na uvedenú otázku.“

15. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 427 ods. 1 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), viazaný právnym názorom ústavného súdu, ktorý vyslovil v náleze (§ 134 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z.) dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je dôvodné.

16. Dovolací súd skôr ako pristúpi k posúdeniu, či je opodstatnená argumentácia dovolateľov o nesprávnom procesnom postupe nižších súdov, prípadne tiež argumentácia o nesprávnom právnom posúdení veci považuje za podstatné zdôrazniť, že viazanosť právnym názorom vysloveným v rozhodnutí ústavného súdu, § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky upravuje, čo sa v teórii označuje ako vertikálny precedens s kasačnou záväznosťou, kde „vyšší“ orgán prikazuje „nižšiemu“, ako má vo veci ďalej postupovať a rozhodnúť. Orgán verejnej moci je po náleze ústavného súdu povinný ho vykonať a riadiť sa ním pri prerokovávaní a rozhodovaní vo veci. Vec musí rozhodnúť a posúdiť tak, ako mu ústavný súd prikázal (k tomu viď aj ĽALÍK, M., ĽALÍK, T. Zákon o ústavnom súde. Komentár. Bratislava: WOLTERS KLUVER SR, 2019, s. 404).

17. V podanom dovolaní dovolatelia uplatnili dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP, pričom vec prejednávajúci senát považoval v tomto prípade za opodstatnené vzhľadom na zrušujúci nález ústavného súdu dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku dovolacieho súdu pred procesným prieskumom (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020, 8Cdo/28/2017).

18. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

19. Žalobcovia vyvodzovali prípustnosť podaného dovolania z § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

20. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

21. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Z hľadiska § 421 ods. 1 CSP je relevantná len právna (nie skutková) otázka. Pripomenúť treba, že dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

22. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnou. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní. Dovolací súd je viazaný len tým, ako dovolateľ právnu otázku nastolí, nie už tým, pod ktoré písmeno § 421 CSP ju podradí.

23. V prípade dovolania, prípustnosť ktorého vyvodzuje dovolateľ z § 421 ods. 1 CSP, má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam. Závery o (ne)prípustnosti dovolania prijíma dovolací súd na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 CSP). Výsledok posúdenia prípustnosti dovolania je teda podmienený tým, ako dovolateľ súdu vysvetlí (konkretizuje), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), resp. ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP).

24. Podľa dovolacieho súdu, vychádzajúc predovšetkým zo záverov ústavného súdu vyjadrených v zrušujúcom uznesení (pozri body 14.1. až 14.3), byť si je vedomý kasačnej záväznosti nálezov ústavného súdu ako záväznosti takmer absolútnej, keď nielen výrok nálezov, ale aj nosné dôvody uvedené v jeho odôvodnení sú záväzné, pretože vyjadrujú názor ústavného súdu, ktorý tak interpretuje princípy aplikácie práva, sa v prejednávanej veci nedostatky v argumentácii, vedúce (nateraz) k neakceptovateľnosti prijatých záverov (právnych) vyskytli v rozsudku odvolacieho súdu.

25. Žalobcovia v dovolaní argumentovali, že procesný postup odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie, ktorým tieto súdy nepripustili v okolnostiach daného prípadu zmenu žaloby, spočívajúcu v nových skutkových tvrdeniach a dôkazoch je zaťažený nesprávnym právnym posúdením, pričom predstavuje odklon od ustáleného názoru odvolacieho súdu vysloveného v rozhodnutí pod R 45/1996 sp. zn. NS SR 1Cdo/35/1995 zo dňa 28. septembra 1995. Poukázali pritom na to, že žalobcovia navrhli

predmetnú zmenu žaloby v štádiu výrazne predchádzajúcom prvému meritórnemu prejednávaniu veci, resp. pred akýmkoľvek dokazovaním. Dovolací súd konštatuje, že nie je prítomné možné vychádzať z rozhodnutia R 52/2012 (pozri vety z bodu 11. nálezu ústavného súdu; „Východiská rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré viedli k odmietnutiu dovolania sťažovateľov, sú tak zjavne nesprávne, a preto v rozpore s ich ústavnými právami na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie. Je tomu tak preto, že najvyšší súd pri svojich úvahách vychádzal z rozhodnutia R 52/2012, ktoré bolo prijaté v období účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, ktorý neobsahoval konštrukcie obsiahnuté v § 365 ods. 2 a § 389 ods. 2 CSP.“). Preto túto právnu otázku procesného charakteru, otázku ne/pripustenia zmeny žaloby posudzoval ako novú právnu otázku (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) s ohľadom na ust. § 365 ods. 1, 2 a § 389 ods. 2 CSP.

26. Podľa § 139 CSP žalobca môže počas konania so súhlasom súdu meniť žalobu.

Podľa § 140 (1) Zmena žaloby je návrh, ktorým sa rozširuje uplatnené právo alebo sa uplatňuje iné právo.

(2) Zmenou žaloby je i podstatná zmena alebo doplnenie rozhodujúcich skutočností tvrdených v žalobe.

(3) Za zmenu žaloby sa nepovažuje úkon žalobcu, ktorým mení uplatnený nárok, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu.

Podľa § 141 CSP ak zmena žaloby nastala pred jej doručením žalovanému, koná súd o zmenenej žalobe bez rozhodovania o pripustení zmeny žaloby okrem prípadu, keď súd rozhoduje podľa § 143 ods. 2.

Podľa § 142 CSP (1) O prípustnosti zmeny žaloby súd rozhodne spravidla na pojednávaní, na ktorom bola zmena navrhnutá, alebo na pojednávaní, ktoré nasleduje bezprostredne po tom, ako bola zmena žaloby uplatnená podaním mimo pojednávania.

(2) Uznesenie, ktorým súd pripustil zmenu žaloby, doručuje súd subjektom, ak neboli prítomné na pojednávaní, na ktorom nastala zmena, do vlastných rúk.

Podľa § 143 CSP (1) Súd nepripustí zmenu žaloby, ak by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom na konanie o zmenenej žalobe.

(2) Súd nepripustí zmenu žaloby ani vtedy, ak by na konanie o zmenenej žalobe bol vecne alebo kauzálny príslušný iný súd.

(3) Ak súd nepripustí zmenu žaloby, pokračuje v konaní o pôvodnej žalobe.

27. Podľa § 365 ods. 1 a 2 CSP (1) Odvolanie možno odôvodniť len tým, že

a) neboli splnené procesné podmienky,

b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,

c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,

d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,

e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,

f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,

g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo

h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

(2) Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

28. Podľa § 389 ods. 2 CSP (2) Ak sú dané odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 2, odvolací súd zruší odvolaním napadnuté rozhodnutie vo veci samej a zároveň zruší aj právoplatné uznesenie, ktoré rozhodnutiu vo veci samej predchádzalo.

29. Z dôvodov uvedených vyššie dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP je procesne prípustné a dôvodné. Dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1, 2 CSP), tak ako je uvedené v jeho výrokovej časti, a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

30. Vzhľadom na zrušujúci nález, dovolací súd považuje zároveň za nevyhnutné zdôrazniť odvolaciemu

súdu, aby sa pri opätovnom prejednávaní podrobne a dôsledne riadil právnym názorom ústavného súdu podrobne vyjadreným v bode 10., 11., 12. zrušujúceho nálezu, výslovne venovanému namietaným porušeniam základných práv žalobcov napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu, ktoré je nevyhnutné rešpektovať a vychádzať z nich. Zároveň dovolací súd dáva do pozornosti aj body 14., 15. uvedeného nálezu, ktoré ústavný súd označil v bode V. odôvodnenia, s ktorými sa dovolací súd stotožňuje a na ne v prejednávanej veci odkazuje: „Na okraj treba uviesť, že východisko okresného súdu v uznesení o čiastočnom nepripustení zmeny žaloby, podľa ktorého sťažovatelia žalobu odôvodňujú dvoma úplne odlišnými a protirečiacimi si skutkovými stavmi, nenachádza potrebnú oporu v § 143 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd nepripustí zmenu žaloby, ak by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom na konanie o zmenenej žalobe, a to v dôsledku nesprávneho výkladu § 132 ods. 1 CSP, podľa ktorého sa v žalobe uvedie pravdivé a úplné opísanie rozhodujúcich skutočností. Úplným uvedením rozhodujúcich skutočností môžu byť aj eventuálne skutkové tvrdenia či ich eventuálne právne posúdenie. Eventuálne tvrdenia sťažovateľov boli, prirodzene, odlišné, no nemožno ich posúdiť ako protirečiace, keďže ak by nebolo preukázané prvé tvrdenie, stále mohlo byť preukázané druhé tvrdenie o postúpení pohľadávok. Predovšetkým však takto formulované eventuálne tvrdenia neviedli k zmätočnosti žaloby.

Obdobne oporu v zákone nemá právne posúdenie krajského súdu v rozhodnutí o odvolaní sťažovateľov. Toto právne posúdenie vychádza z toho, že podľa § 132 CSP opis rozhodujúcich okolností musí individualizovať uplatnený nárok. S tým možno súhlasiť. Nemožno sa však stotožniť s tým, že uplatnenie si toho istého nároku na zaplatenie proti tej istej žalovanej na základe dvoch eventuálnych tvrdení vedie k tomu, že nárok nemožno individualizovať. Tak tomu nie je. Nárok uplatnený sťažovateľmi bol individualizovaný žalobou o zaplatenie konkrétnej čiastky proti konkrétnej žalovanej na základe konkrétnych skutkových tvrdení. Z eventuálneho charakteru tvrdení nemožno dospieť k záveru o nedostatočnej individualizácii nároku.“

31. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

32. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

33. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.